

ka EU-samarbetet och dess innehåll. Språkbarriärer måste påverkas, hälsodebatten utökas. Individerna kan också verka via organisationer i sitt land.

Tips för att höras i EU-samarhang är enligt författarna att komma in tidigt i debatten, att arbeta med andra, att tänka europeiskt, att vara beredd och att bli inblandad.

Författarna är helt övertygade om nödvändigheten av fortsatt samarbete mellan Europas länder inom de flesta områden där vi har och kommer att ha gemensamma problem. •

Helhetssyn vid reumatoid artrit

Rowland W Chang, ed. **Rehabilitation of persons with reumatoid arthritis**. 263 sidor. New York: Aspen Publishers, 1996. Pris \$ 76. ISBN 0-8342-0679-X.

Recensent: överläkare Ulla Lindqvist, Uppsala.

Helhetssyn vid det kliniska omhändertagandet av patienter med reumatoid artrit har funnit sin plats inom reumatologi av idag. Vid de flesta enheter i Sverige har rehabilitering en framträdande plats i verksamheten. Teamarbete står i centrum, där sjukgymnaster, arbetsterapeuter, kuratorer, sjuksköterskor och läkare med specialkunskaper samverkar för att understödja patientens strävan att bevara sin position i samhället trots ett kroniskt sjukdomstillstånd.

Principer vid teamarbete

»Rehabilitation of persons with rheumatoid arthritis» ger en komplett inventering av principer tillämpliga vid teamarbete kring dessa patienter. Grunden för ett väl fungerande rehabiliteringsteam är en professionell organisation med ett väl inarbetat nätverk av kommunikation, där ledarrollen ger förutsättning för upprätthållande och utveckling av kompetens. Teamledaren har även en otvivelaktig uppgift i kommunikationen med patienten. Utifrån en logisk grund för utvecklandet av teamarbetet bygger man upp baskunskap med forskningsresultat där varje medlem i teamet kan inhämta teorier och praktisk erfarenhet inom det egna området. Patientens livskvalitet är summationen av den patologiska processen, fysiska begränsningar,

NYA BÖCKER

funktionsnedsättning, oförmåga och handikapp. Utifrån dessa begrepp kan varje disciplin finna sin uppgift i eftersträvandet av att förbättra livskvalitet hos individen. Med denna grund bygger man därefter vidare med fördjupad inriktning inom de olika disciplinerna.

Man utgår från att beskriva funktionsinskränkning utifrån det patologiska anatomiska begreppet. Detta ligger till grund för en behandlingsplan. Därefter ges en medicinsk terapeutisk översikt för att sedan fokusera på fysikalisk behandling, träning, hjälpmedel och ortoser.

Tar upp försummade områden

Effekter av sjukdomen som medför påverkan av tal, språk och sväljningsförmåga åsidosätts ofta vid rehabilitering av den reumatiska patienten. I boken belyses dessa problem, där kunskapsfältet dock hittills är begränsat. Likaså är det en styrka i boken att kost och nutrition behandlas utifrån de forskningsresultat som finns att tillgå. Arbetsrehabilitering är ofta åsidosatt vid reumatoid artrit trots att de patienter som tar del i produktionen ofta klarar av sin sjukdom bättre. Beskrivningen av arbetsplaneringen ger goda idéer för insatser i detta område av rehabiliteringsteamet.

Källa till förnyelse

Boken är en komplett översikt över rehabilitering vid reumatoid artrit, väl illustrerad och en källa till förnyelse för teamarbete. Styrkan ligger i en teoretisk grund av forskningsresultat som kompletteras med behandlingsteorier och prak-

tiska förslag. Tyvärr är den inte helt aktuell, vilket exemplifieras med översikten över medicinsk behandling. Med god handledning kan boken användas som en språngbräda för »evidence based» rehabilitering och ge idéer för projekt och forskningsområden. •

Maskrosbarn – vuxna utan barndom

Solveig Cronström-Beskow. **Dansa med träben. Maskrosbarn och andra. Om överlevnadens konst och pris**. 234 sidor. Stockholm: Natur och Kultur, 1997. Pris ca 285 kr. ISBN 91-27-05687-2.

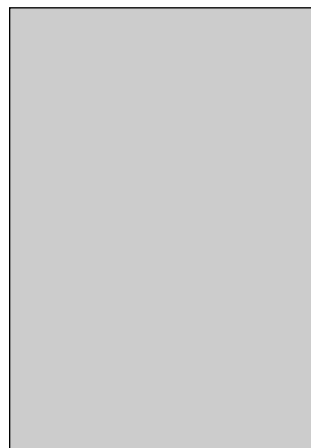
Recensent: biträdande överläkare Christina Citron, PBU Wasa och Lotsen, Stockholm.

Författaren är leg arbetsterapeut, leg psykolog och leg psykoterapeut. Efter många år inom rehabilitering, barn- och ungdomspsykiatri ägnar hon sig nu huvudsakligen åt förebyggande verksamhet, forskning och undervisning.

Hon har träffat många s k maskrosbarn. Dessa är »överlevare» som klarat sig över förväntan trots en uppväxt med dåliga odds. Det kan ha varit med psykiskt sjuka föräldrar och/eller föräldrar med alkohol- och narkotikaproblem.

13 maskrosbarn har intervjuats

Via artiklar i svensk press fick hon kontakt med vuxna

personer som identifierade sig med begreppet maskrosbarn.

Författaren har satt upp ett antal bestämda frågor som handlar bl a om ansvar, sorg och saknad, glädje, styrka och svaghet, tillit, samt vinster och förluster med att vara maskrosbarn. Dessa har hon ställt i intervjuer med totalt 13 maskrosbarn, tolv kvinnor och en man i åldern 36 till 66 år. Man får vidare veta hur det gått för dem i fråga om utbildning och arbetsliv, vänner, kärleksrelationer och barn.

Påfallande är att syskon till dessa maskrosbarn oftast har klarat sig betydligt sämre i livet. Bland dem är missbruk, asocialitet och psykiska störningar vanliga.

Särskilt intressant fann jag kapitlet om »Bekräftande vittnen» (dvs personer i deras omgivning som sett och förstått dem och ställt upp för dem åtminstone vid något tillfälle under uppväxten). Förvånande nog hade bara hälften av de tolv kvinnorna upplevt att det funnits någon sådan person under deras barndom. Det stämmer inte med större internationell forskning.

Hur klarar de sig då de tolv? Genom att vara behövda? Idéer men inga säkra svar ges i boken.

Litterära paralleller

Ett viktigt avsnitt handlar om egna behov – och andras. Författaren kopplar sina iakttagelser till kända litterära figurer som Pippi Långstrump och Lilla Ninni (Tove Jansson). Hon tar även in andra sagor och dikter, vilket berikar läsningen.

Underlaget är mycket begränsat, och urvalet måste ha påverkat resultatet.

Ökad förståelse

Boken stämmer dock till eftertanke. Ett stort ansvar vilar på oss professionella som möter dessa maskrosbarn i alla åldrar. Det är svårt att upptäcka deras försvar som de upprätthåller även i krissituationer, så att de förefaller mindre sårbara än de är. Kan vi visa att vi ser och förstår, och hur kan vi hjälpa dem utan att de känner sig kränkta? Boken ger inga direkta råd men ökar förståelsen.

Jag tycker boken ger en variationsrik bild av hur maskrosbarnen med hjälp av olika psykiska proteser, »träben», klarar sig genom livet. Dessa vuxna som fortfarande kallas maskrosbarn, trots att de ofta aldrig fått vara barn, eller kanske just därför. •